

ut ipsum Cestii exercitum in periculum adduxerint. At postea tanto illis pavori fuit praeclara Romani exercitus instructio, ut relictâ urbis parte exteriori, in urbem interiori atque in templum se receperint. Cestius, incensâ magnâ ex parte Hierosolymâ, prae regiâ castra posuit, eâ mente ut urbem superiorem oppugnaret.

Thème 260.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Nihil dubii est quin Cestius, si confestim impetum fecisset, bellum, urbem occupando, fuisset confecturus. Sed plerique eorum qui, equitatu praeerant, Flori, Judææ praefecti, plurimâ corrupti pecuniâ, ab isto consilio eum averterunt. Die sextâ templum oppugnari jussit : in eo erant Romani milites, ut suffoderent murum, portasque incenderent ; parùm aberat quin seditiosi animo concidentibus ad deditionem venirent ; Cestiumque servatoris instar mox recepturus erat populus ; at Cestius, quamvis belli conficiendi tam commoda se daret occasio, nihilominus abscessit. Tunc in Romanos irruerunt seditiosi, nec tantummodò illos à tergo adorti sunt, sed etiam per multos dies insecuti sunt, adeò ut totus Cestii exercitus penè perierit. Impedimenta ejus ceperunt ; undè factum est ut tela tormentaue bellica quæ obsidionis causâ Cestius admoverat, postea usui fuerint Judæis urbem Hierosolymam adversus Romanos defendentibus, nedùm ea usui essent Romanis hanc urbem oppugnantibus. Damasci autem incolæ vix de Romanorum clade audierunt, cum omnes Judæos qui ipsorum urbem incolebant, gymnasio inclusere cunctosque ad decem millia, nulli parentes, jugulaverunt.

Thème 26.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Ineunte anno Jesu Christi sexagesimo septimo, Antio-

chiam se contulit Vespasianus ; deinceps in Galilæam ingressus cum sexaginta millibus hominum, urbem Gadaram primo impetu captam incendit. Indè processit in urbem aliam (1), cui praeerat Josephus historicus. Hanc, licet acriter repugnantem post dierum quadraginta obsidionem occupavit, primâque die juliî, ipso jubente, faces ei subdiderunt milites. Non minùs quadraginta hominum millia cecidere. Josephus in speluncâ ubi latebat comprehensus, ultrò hosti se dedit, invitis Judæis cum ipso delitescens, qui se invicem occidere quàm deditionem ad Romanos facere maluerunt.

Ubique varias in partes distrahebantur Judæi non modo in urbibus singulis, sed etiam in singulis domibus. Alii bellum, alii pacem expetebant. Hi autem juniores simulque audaciores prioribus majori sapientiâ atque experienciâ praeditis praestabant. Armis sumptis, apud vicinos deprædabantur : copiis deinde se conjungentes, totam regionem compilabant, adeo ut majorem quàm ipsi Romani terrorem incuterent. Tandem istarum factionum duces direpto campo satiati, undiquè congregati, Hierosolymam moderatore destitutam invaserunt.

Thème 262.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Qui Hierosolymam se receperant seditiosi, ii impunè ibi latrocinari haud satis habebant. Viros spectatissimos vel luce palâm necabant. Cum apprehendissent Antipam, publici aerarii praefectum, multosque alios è civitatis nobilissimis atque potentissimis, illos in carcere indictâ causâ jugulaverunt, falso arguentes quod urbem Romanis tradere voluissent. Potentissimos inter se dissidentes, alios in alios instigaverunt, Cum populus, impulsu Anani, caeteris pontificibus aetate necnon sapientia praestantis, in seditiosos insurrexisset, hi templo occupato, ibi se praesi-

(1) Nomine Josaphat.

dio munierunt. Quemdam nomine Phanium, hominem rusticum, tamque ignarum quam qui maximè, veluti theatri personam, sacris vestimentis ausi sunt induere. Tum populus istud atrox scelus non ferens, à zelatorum tyrannide se liberare statuit. Hoc enim præclaro nomine se dixerant seditiosi, perindè ac si solo religionis studio egissent.

Thème 263.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Optimates et pontifices, tum in concionibus tum in privatis colloquiis populum incendebant. Illum sedulo admonuerunt eo impietatis procedere zelatores ut templum indignè violarent, jugumque si subeundum esset, multo satius esse Romanis cum cæteris orbis gentibus obtemperare, quam paucis sceleratis. Non dubitaverunt istos adoriri in templo, quod eorum sanguine pollutum est. Zelatores vero, acriter pressi, exteriora templi claustra reliquerunt, ut interiora occuparent. Non commisit Ananus ut portas sacras ab istis clausas perrumperet, aut in sacrum locum plebem haud purificatam introduceret. Zelatorum autem duces, Eleazarus scilicet et Zacharias, nihil sibi præstabilius esse putaverunt, quam Idumæos arcessere, æquè irrequietam ac violentam, gentem, semperque ad ineundum prælium comparatam qui ad viginti millia accurrerunt. Clausæ quidem erant portæ, id vero non impedivit quin zelatores, favente vehemènti tempestas quæ noctu intervenit, clam in urbem et templum illos introducerent.

Thème 264.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Zelatores itaque ab Idumæis quos in urbem atque in templum introduxerant adjuti, in excubitores sopitos plebemque cæteram tanto furore irruerunt, ut omnia loca

templo circumjecta sanguine inundata fuerint; cumque illuxit, quingenti mortui supra octo millia numerati sunt. Haud satis habuerunt Idumæi tantam stragem edidisse; sed cum in urbem se iniecissent, domos diripere, omnesque obvios trucidare cœperunt. Sacricolas præsertim appetebant. Interfectis Anano et Jesu eorum cadaveribus insultavère, eaque inhumata reliquerunt. Deindè innumeram è plebe multitudinem mactavère, prout quemque obvium habebant. Singulos vero juniores et nobiliores in carcèrem conjiciebant, sperantes suas in partes illos adductum iri; quos alliciendi si spes deerat, atrociter cruciatos trucidabant. Isto modo duodecim millia interemerunt. In illa autem corpora vix quispiam noctu tantillum pulveris audebat manibus injicere.

Thème 265.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Is erat populi pavor, ut quamvis acerrimis premeretur doloribus, suos tamen gemitus ac fletus cohiberet, donec se domi apprimè inclusisset: imo tunc circumspiciebant num quisquam auscultaret. Idumæos, cum viderunt quot et quam nefanda scelera patrarent zelatores, his auxilio venisse pœnituit, præsertim autem cum audivère primarios cives proditionis immerito insimulatos fuisse. E custodiâ ereptis duobus millibus inter eos quos zelatores in carcere asservabant, Hierosolymâ ad suos redeundi gratia excesserunt.

Profectis Idumæis, zelatores quo tunc licentiùs eo atrocius egerunt. Jamque ab illis nihil formidantes, adversarum partium nobilissimum quemque ac fortissimum mactavère. Nemo erat cujus perdendi illis præsto non esset causa. Quos si audires, arrogantior hic erat, nec ipsos adibat: ille ad ipsos accedebat familiariùs; alius antè bellum ipsos offenderat. Si quis ipsis parcebat, ipsos volebat prodere; cunctosque, omni remoto discrimine, morte mulctabant.

Thème 266.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Certiores facti zelatores, multos, ut ex ipsorum manibus evaderent, ex urbe demigrare Romanis facturos deditioem, portas viasque asservari jusserunt. Haud gravius erat scelus quàm velle ad Romanos transire; quo de scelere qui solummodo suspectierant, interficiebantur, ni vitam suam redimerent. Imo nefas erat illos sepeliri, ita ut cadaveribus viæ consternerentur. Scelesti isti zelatores jus gentium adeo non colebant, ut contra Dei leges despicerent, auderentque res divinas ludibrio habere, præsertim autem sacra vaticinia, quæ tamen ipsi, inscii quidem, adimplebant. Orto etiam inter eos dissidio, à se invicem cavebant. Præterea sicarii (seu interfectores) Massadam occupaverant, quæ arx ab urbe Hierosolymâ modico distabat spatio. Cùm Romanos cessantes viderent, indè Paschatis nocte egredi ausi sunt, ut vicinos pagos compilarent, adeo ut tota regio latrocinantibus redundaret. Non quod hæc Vespasianum fugerent, sed quod dùm quiescerent ipsius copiæ, Judæos per se infringi sinebat.

Thème 267.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Quod Neronis necem secutum est bellum civile, illud in causâ fuit cur abscesserit Vespasianus. Quo absente, adeo non melius res se habuere Judæis ut contra semper crescerent eorum dissidia. Juvenis quidam, nomine Simon, æquè audax ac validus, cùm de pontificis Anani morte audivisset, egressus Massadâ, quo ad sicarios se receperat, in Judææ montes se contulit. Ibi properanter comparatis copiis, adeoque potens factus ut totam Idumæam Judæamque depopularetur, suâ feritate quam latissimè terrorem injecit, castraque transtulit ad portas Hierosolymæ; quæ urbs utrinque oppressa est: intus à

zelatoribus Galilæis, quibus quidam Joannes præerat; atque extrinsecus a Simone ejusque exercitu. Pejores autem erant Galilæi. Haud satis habentes divitum domos perscrutari, homines necabant, insultabant mulieribus, prædæque onusti non erubescabant feminas tum fuco tum veste imitari; at quamvis effeminati, haud minùs sævi erant.

Thème 268.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Idumæi qui in Joannis exercitu versabantur, ab eo alienati sunt. Istum adorti, multos ex ejus zelatoribus occiderunt; captoque atque incenso quo se recipiebat palatio, illum ac milites ejus in templum propulerunt. Tunc timuerunt ipsi necnon et cives ne Joannes in desperationem adductus urbem noctu incenderet; nulloque repugnante, decretum est Simonem accitum iri. Ubi in urbem ille ingressus est, templum aggressi sunt; sed frustra, adeo acriter pugnare zelatores. Hierosolymæ tres vigeant factiones: Simon urbem superiorem, id est montem Sionem occupabat, necnon inferioris urbis partem. Zelatores autem duas in partes discesserant: Eleazarus filius Simonis qui primus illis præfuerat, indignè ferebat quod Joannes tum audaciâ tum dolis dominatum occupavisset. Cùm ab eo zelatores partim suâ disjunctisset solertiâ, munitionibus in templo se tuitus est. Quanto superabatur numero, tanto præstabat loci opportunitate. Joannes vero templi exteriora ac porticus necnon urbis inferioris partem tenebat.

Thème 269.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Utrinque Joanni pugnandum erat: foris, adversus Simonem plebemque Hierosolymitanam; intus, adversus Eleazarum zelatoresque septos munitionibus. Dùm inter se

sæpiùs aggrediebantur, pleraque templo adjacentia incenderunt corrueruntque frumentum et alia cibaria, quæ ipsis ab exercitu Romano postea obsessis magnoperè prodesse potuissent. Quo in tumultu res divina adhuc fiebat. Eleazarus ejusque milites, rem divinam facturos, priùs quidem excussos, admittebant; cùm autem illum Joannes telis lapidibusque tormentorum ope vibratis sæpè lacerasset, interdùm fiebat, ut sacricolæ, aut illi quorum gratia sacrum faciebant, occiderentur, vel sauciarentur, adeo ut templum sanguine et cadaveribus redundaret. Eleazarus autem ejusque socii oblatis in templo servatis alebantur, nec dubitabant ea edere, licèt immundi, imo iis se ingurgitare sæpiusque inebriari. Ea erat istorum zelatorum religio. Cùm imperator electus fuisset Vespasianus, Titus ejus filius, Alexandriã se contulit Cæsaream, quo suum convocavit exercitum, ex quatuor legionibus, vicinorumque regum copiis auxiliariis conflatum, Deindè in Hierosolymam habito itinere circiter mille ab urbe passus castra posuit.

Thème 270.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Ab innumera multitudine quam conclusit Hierosolyma, quandoquidem hæc paulo antè Pascham fiebant, quidquid cibariorum ibi erat, brevi absumptum est. Urbem brevi invasit pestilentia quam fames secuta est. Azymorum die, scilicet aprilis decimã quartã, anni septuagesimi Jesu Christi, cùm Eleazarus templi, cujus interiorem tenebat partem, portas aperisset populo Deum adorare cupienti, Joannes, qui cæteris præerat zelatoribus, non commisit ut hanc occasionem prætermitteret, unàque cum populo plurimos è suis, licèt immundos, introduxit. Vix ingressi, quæ occultaverant arma ostenderunt, interfectisque multis Eleazari zelatoribus, templi partem interiorem haud ægrè occupaverunt. Sic ad Joannis partes rediit tota zelatorum factio. Suprà octo millia hi erant quadringenti

numero; partesque Simonis urbem occupantis ex decem millibus Judæorum, Idumæorumque quinque millibus constabant. Quæ ambæ partes, quamvis inter se dissiderent, adversùs Romanos nihilominùs coalescebant.

Thème 271.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Cùm ad urbem appropinquasset Titus, et in eam per dejectam muri partem tertia maii die ingressus fuisset, tota parte septentrionali usque ad vallem Cedron positus est. Tribus autem illis muris circumdata erat Hierosolyma. Quintum post diem, Titus secundi quoque muri parte dejectã, urbem attigit novam, atque ad tertium murum turrimque Antoniam pervenit. Ibi aliquandiu stetit: namque Judæi, cùm in eum non semelerupissent, tormenta ejus incenderunt. Frustrà omnem adhibuit lenitatem, obsessosque per Josephum historicum allocutus est, seditiosos commovere haud valuit. Cùm è plebe nonnulli aufugissent, quo vellent eundi his Titus copiam fecit. At Joannes Simonque custodiis portas muniebant, adeo ut Hierosolymã excedere haud faciliùs possent Judæi quàm Romani eo irrumperere.

Fames tamen intùs jam acriter ingravescebat. Nil enim frumenti supererat; atque factiosi in domos irruebant ut eas scrutarentur. Si quid frumenti repertum fuerat, sæviebant quod id non patefactum esset; sin autem nihil, cruciatus adhibebant, quod id solertius absconditum esset. Inspectis hominibus, judicabant iis qui à lapsu adhuc se sustinebant abundè adesse cibaria.

Thème 272.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Multi pro frumenti mensurã, pauperes autem pro hordeo elãm suas hæreditates cedebant. Deindè includentes se in domorum suarum parte penitissimã, alii granum etsi

crudum edebant, alii ex eo panem conficiebant, prout pliusve minusve urgebant fames et pavor. Nullibi videre erat mensas epulis instructas : carnem enim ab igne semicrudam retrahebant, sibi que invicem extorquebant. Præstabat enim quisque robustissimus; pudoremque fames excusserat. Panem tollebat ex ore mariti uxor, ex patris ore filius, et quod magis indignum est, mater ipsa ex ore infantis sui inter ipsius brachia pereuntis. Seditiosorum tamen aspectu se subtrahere non poterant. Clausum enim ostium cibaria adesse indicabat. Quo perfracto, seditiosi tunc adstantibus quos faucibus premebant, frusta eripere : ætate provectos panem suum defendentes percutere : mulieres quod manibus tenebant abscondentes arripere capillis : rapere pueros cum pane quem tenebant, illosque ad terram allidere.

Thème 273.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Suam rabiem effundebant seditiosi præsertim in eos qui properaverant, priusquam ab ingredientibus impedi-
rentur, frusta sorbere. Postquam æque turpes ac sævos cruciatus adhibuerant, hoc sæpe solummodo consequen-
bantur, ut panem unum aut farinæ pugillum detegerent. Non quod istos seditiosos fames stimularet, sed quod in multos dies cibos volebant sibi parare. Illos non pudebat vel pauperibus eripere herbas quas hi noctu, vitæ suæ periculo extrâ urbem collegerant, imo abnegabant etiam illis partem quam Dei nomine ab ipsis petebant. Pro summo habebatur beneficio illis vitam non adimere. Ditissimos autem insimulabant proditionis aut transfugii, illosque interficiebant. Simon à se spoliatos ad Joannem, Joannesque alios ad Simonem mittebat. Nefas unum agnoscebant, nempè prædam inter se non partiri. Suam execrabantur gentem, exterisque gentibus minus odium testabantur.

Thème 274.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Ex istis tamen seditiosis nonnullos fames coge-
bat, veluti cæteros, egredi ut herbas perquirerent. Illos Titus à suis equitibus explorari jussit. Cum iis apprehende-
bantur quoque nonnulli plebei qui absque prælio hosti non audebant se dedere, veriti ne idcirco in suas uxores suosque liberos seditiosi animadverterent. Qui armati de-
prehensi fuerant, hos Titus jubebat crucifigi, neuti-
quam attendens utrùm è seditiosis essent, necne. Unoquoque die vel quingenti, pluresque interdum, crucifigebantur, adeo ut deessent cruces, locusque iis erigendis oppor-
tunus. Milites, ludibrii causâ, alios in alio corporis ha-
bitu cruci affigebant. Sanè quidem seditiosi plebem tali accendebant spectaculo; raptatisque in murum crucia-
torum cognatis et amicis demonstrabant quàm pro-
desset Romanis se dedere. Titus autem nonnullos ampu-
tatis manibus ad eos remisit; nihil autem illos terrere aut lenire poterat.

Thème 275.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Titus, ut seditiosos planè inediâ consumeret, illos prorsus includere statuit, jussitque copias totam circâ urbem murum extruere, duas leucas circuitu patentem, munitumque tredecim modicis propugnaculis in quibus nocte ac die excubias agebant. Quod opus, quantumcumque erat, intrâ triduum confectum est. In-
clusâ ad eum modum Hierosolymâ, fame integræ tolle-
bantur familiæ, adeo ut ædes mulieribus ac infantibus mortuis, vici senibus consternerentur; videre erat in plateis juvenes inflatos, spectrorum instar prorepentes, deinque repentè concidentes. Deerant vires atque animus ut mortuos sepelirent. Nonnulli autem alios humando moriebantur; multi sepulcris suis se committebant ut

mortem ibi expectarent. Jam non lacrymas fundebant, jam non clamores audiebantur, adeo alto silentio et quasi nocte luctuosâ obstupebat civitas. Ædes vero aperiebant seditiosi, ut mortuos spoliarent. Quibus exspoliatis, corridentes abibant.

Thème 276.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Eo immanitatis venerant zelatores, ut in cadaveribus aut etiam in spirantibus adhuc gladiatorum suorum mucronem explorarent. Si quis autem rogabat ut conficeretur, abnuebant. Morientes ad templum oculos convertebant, quasi querentes quod Deus scelestos istos adhuc vivere sineret. Primum mortuos sumptu publico humanos curabant, ne fetore implerentur; postea cum nimius esset numerus, illos è muro in fossas dejecerunt. Quas cum cadaveribus refertas Titus vidisset, odore emisso læsus, fertur suspirasse atque sublatis manibus non dubitavisse Deum attestari se auctorem non fuisse quod talia fierent; quibus miseriis ut finem faceret, jussit suos ab incœptis non desistere.

Qui poterant ad Romanos evadere, ii hydropicorum modo tuebant, moxque rumpebantur, quod repenti nimio cibo se obruerant. Unus inter illos qui fugerant à Syris deprehensus est, cum ex suis excrementis numeros aureos extrahebat. Namque auri magna vis in urbe erat; illudque sorbuerant, ut perquirentibus seditiosis subducerent.

Thème 277.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Cum per castra percrebuisset auro refertos esse transfugas, his Arabes Syrique ventrem aperiebant eorumque viscera scrutabantur. Unam itaque intrâ noctem vel bis mille sic eviscerati reperti sunt. Quo audito Titus de-

nuntiavit quemlibet istiusmodi barbariæ convictum morte mulctatum iri. Id non impedit quin Arabes et Syri multos Judæos, insciis Romanis, eviscerarent. At plerisque, nulla re reperta, minime profuit quod tam inhumanè egerunt.

Unus è transfugis Tito narravit per unam portam sibi commissam, supra centum quindecim millia corporum, octingenta octogintaque ablata fuisse, ab aprilis die decimâ quartâ, quâ cœpta erat obsidio, usque ad primam julii diem; solummodo autem memorabat pauperes, quos, cum de publico sepelirentur, debebat numerare, ut gestantibus operæ pretium persolveret. Cæteri autem à consanguineis humabantur. Dixerunt alii transfugæ sexcenta millia pauperum cadavera per portas projecta fuisse, atque innumerabilem esse cæteram multitudinem; cum autem pauperes tollendi jam deesset facultas, eo necessitatis ventum est, ut congererentur in amplissimis ædibus quæ, ubi cadaveribus redundabant, obserabantur.

Thème 278.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Transfugæ insuper narrabant frumenti mensuram uno talento, scilicet saltem bis mille libris, venire; et cum jam non possent egredi ut herbas colligerent, nonnullos videre erat qui vel cloacas perscrutati, ut vetus stercus bubulum ibi exquirerent, vorare non cunctarentur quod antea vel aspicere non potuissent. Talia audire Romani non poterant quin perhorrescerent; factiosi autem Judæi nullâ moti commiseratione ea cernebant. Cum ideo istorum furor magis exardesceret, non reformidabant pedibus calcare congesta cadavera quibus redundabat civitas, ut ad prælium procederent adversus alienigenas, civium suorum adhuc cruentati sanguine. His jam non spes victoriæ, sed salutis desperatio, animos suggerebat.

Thème 279.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Haud sinè multo labore Romani novos aggeres extruxerunt, adeo rara erat materia : namque ferè vel ad quatuor leucas quærenda erat. Regionem totam arboribus nudaverunt, adeo ut Hierosolymæ circumjecta loca, quamvis priùs admodùm amœna, prorsùs deturpata vix agnoscerentur.

Titus post sæva equidem prælia expugnatam arcem Antoniam, licèt acriter obsistentibus Judæis, diruit, potuitque tandem ad templum accedere decimâ septimâ julii die, quâ, deficientibus sacricolis, sacrificium perpetuum desierat: quæ res populo quàm maximo fuit dolori. Titus tum per Josephum tum per se ipsum rursùs, at frustrâ, conatus est seditiosos ad deditionem, haud expugnato locosanto, impellere. Templi duas exteriores porticus, illud ad septentrionem occidentemque sepientes, occupavit, quarum cum partem unam Judæi jam incendissent, alteram partem Romani incenderunt.

Fames tamen in urbe in dies ingravescebat. Si vel minimùm probabile erat in domo aliquâ cibos adesse, erumpebat bellum, et qui sibi invicem erant charissimi, ii inter se manus conserere nequaquam dubitabant. Videre erat latrones, canum instar rabie pericitorum, cursitantes, pulsantes ostia atque in easdem domos unam intrâ horam bis terve irruentes. Nullâ re dens abstinerebat, ne iis quidem quæ belluis maximè immundis haud erant usui. Non commiserunt, ut zonas suas, aut solearum corrigias, vel scutorum pelles omitterent.

Thème 280.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Accidit ut mulier quædam, nomine Maria, Eleazari filia, genere haud minùs clara quàm opibus, in urbe, veluti cæteri, inclusa fuerit. Huic quidquid attulerat

eripuerunt seditiosi, tandemque reliquas illius gemmas, imo et cibum quem singulis diebus quæritans vix reperiebat. Dolore percita, contumelias ac maledicta in eos congerit; mortemque adeo non horrebat ut contrâ nihil longius ei esset, quàm ut eorum interiret manibus. Tandem tam fame quàm desperatione exstimulata, infantem suum quem suo alebat lacte apprehendit, atque eum turbatis oculis intuita: « Puer infelix, ait illa, quibus « nam ego te servo? Nùm ut fame pereas, an ut Romanorum fias servus, an ut in istos seditiosos etiam peiores incidas? » Tunc amore materno haud coercita, sustinet illum occidere, et corporis, postquam id torreri curavit, mediam comedere partem, altera abscondita. Odore autem carnis allecti accurrerunt seditiosi, stricisque gladiis mulieri citam minati sunt jugulationem, ni sibi caro ostenderetur. « Vobis ego, ait, insignem partem servavi, » infantisque quod reliquum erat antè eorum oculos proposuit. Illi autem, quamvis feroces, perhorruerunt, eamque fixis intuentes oculis, immoti nec sui compotes torpebant.

Thème 281.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Hæc vero non turbata: « Infans meus ille est, « ait; illum ego occidi; de illo postquam ego comedi, et « vos comedere potestis. Nùm vos muliere deliciaiores « estis, nùm vos matre amantiore? » Licet belluis ferocissimis sæviores, intremuerunt tamen, nihilque priùs agendum sibi putavère, quàm ut se foras proriperent. Per totam urbem de execrando facinore mox fama percrebuit. Horruit quisque, perindè ac si istud ipse admisisset, nec poterant quin cuperent sortem eorum qui e vitâ migraverant, priusquam erumperet istiusmodi calamitas. Ægrè crediderunt Romani. Nonnulli equidem miseratione commoti sunt; at plerique quibus horrorem incutiebat istius modi narratio, miserrimæ

genti etiam magis infensi evasère. Titus non potuit quin rursus Deum testem adhiberet istos voluisse bellum atque pacem et veniam sibi ab ipso oblatas renuisse. Ità adimpletum est, et quod per Moysen Deus suæ plebi universæ minatus fuerat, et quod speciatim Hierosolymæ filiabus prædixerat Jesu Christus, nempe venturum esse diem quo haberentur felices illæ quæ non genuissent.

Thème 282.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Octavâ mensis augusti die, Romani secundum templi ambitum oppugnare cœperunt : sed quamvis omnibus conniterentur viribus, muros ejus arietibus demoliri, portarumque limina auferre nequivère, cum ampliora et inter se validissime conjuncta essent saxa. Nec etiam potuerunt ad porticus scalas admovere, adeo acriter Judæi repugnabant. Cum igitur Titus secundi ambitus templi portas incendi, coactus quidem, jussisset, flamma attigit porticus, quæ per reliquam hanc diem totamque noctem sequentem flagrârunt. Titus aliique duces templum ipsum servare optabant; at augusti decimâ die, Judæi illud tuentes, cum irruissent in Romanos qui, jubente Tito, secundi ambitus incendio compescendo operam dabant, in templum retrusi sunt. Tunc unus è Romanis militibus, injussus quidem, sed quasi divinâ vi impulsus, ardentem facem ex isto igne extractum, instigante altero milite, projecit in unam è fenestris inauratis cellarum quæ templo septentrionem versus erant adjunctæ. Flamma mox erupit: frustrâ Titus ipse eo advolavit. Is enim erat tumultus, ut ad obsequium milites adigere nequiverit. Cum ignis ipsam templi partem interiorum invasisset, illud ex toto absumpsit, quamvis omni conatu opprimeretur.

Thème 283.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Sic adimpletum est quod prædixerat Jesus Christus, nempe destruendum esse templum, nec in eo lapidem super lapidem relictum iri. Exustum est illud posterius templum eodem die ejusdem mensis, quo prius à Nabuchodonosore combustum fuerat. Quotquot autem ibi adfuère trucidati sunt, omni ætatis, sexus, conditionis remoto discrimine: ita ut altare congestis circumdatum esset cadaveribus, lateretque pavementum: adeo sanguine et cæde opertum erat. Soli seditiosi, stricto gladio, evasère, atque in montem Sionem se contulerunt. E plebe quæ in templo periit, sexies mille erant, viri, mulieres, pueri, quos deceptos pseudopropheta, eò ex urbe adduxerat asserens Deum sic jussisse, eumque ibi salutis pignora esse daturum. Multi erant istius modi deceptores, quorum ope plebem detinebant tyranni, impediabantque ne Romanis se dederent. Combusto autem templo, Romani præ portâ orientali sua vexilla fixerunt, atque ausi sunt in ipso loco sacrificare diis, qui vexillis erant impositi.

Thème 284.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Cum seditiosi eo insolentiæ processissent ut noluerint victori se permittere, adeo iratus est Titus, ut incensâ ex toto urbe inferiori, superiorem urbem oppugnaverit. Quo cum ingressi fuissent Romani, die octavâ septembris ejusdem anni, scilicet anni septuagesimi Jesu Christi omnia ferro et igni vastaverunt. Cum reliquas tum templi tum urbis partes in totum evertissent, terram aratro subverti jussit Titus. Quamdâ murorum partem, occidentem versus solummodo servavit cum tribus turribus, ut ex earum rerum pulchritudine cognoscerent posteri quanta fuisset olim istius infortunatæ civitatis magnifi-

centia. Tanta fuit præda, ut aurum dimidio minoris in Syriâ valuerit (*ou bien* : ut auri pretium in Syriâ ad dimidium decreverit). In cloacis vero subterraneis reperta sunt circiter bis mille corpora Judæorum qui fame aut morbo interierant, vel qui sibi invicem vitam ademerant potius quàm Romanis deditioem facerent. Ambo tyranni Joannes et Simon, qui ibi delituerant, tandem se dedidère, triumphoque servati sunt. Numerantur vel undecies centena millia Judæorum per hanc obsidionem morte absumptorum, nonaginta septem vero millia venditi sunt quos vix ulli volebant emere.

Thème 285.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Titus coronas sibi à gentibus vicinis oblatas abnuit, dicens, id opus suum non esse, atque vindictæ Dei Judæis irati se duntaxat ministrum fuisse. Hierosolymæ autem legionem reliquit, quæ rudera custodiret; comitantibusque duabus aliis legionibus, rediit Cæsaream, quo omnes captivos cum totâ prædâ congregavit, ibique per reliquam anni septuagesimi partem commoratus est, dum prospero tempore in Italiam per mare iter faceret. Cum Romam appulisset, de Judæâ cum Vespasiano patre suo triumphum egit. Quo in triumpho ducti sunt Joannes et Simon, seditiosorum duces, cum septingentis Judæis corporis formâ inter cæteros conspicuis. Ut mos erat, Simon, tanquam hostium dux, ultimo affectus est supplicio. Si undecies centena millia qui in obsidione perierunt annumeres, hoc in bello varios per casus occubère quadringenti nonaginta Judæi, supra tredecies centena et triginta septem millia (1). At quantum abest ut omnes numerati fuerint! Hæc belli Judaici historia græcè scripta fuit à Josepho, quem captum imperator in

(1) C'est-à-dire quatre cent quatre-vingt-dix juifs, au-dessus de treize fois cent mille (s. ent. millia) et de trente-sept mille.

libertatem vindicavit. Cum Josephus rebus gestis interfuerit, atque in Judaico perstiterit cultu, injuriâ sanè conjiceretur illum voluisse demonstrare adimpleta fuisse quæ Jesus Christus prædixerat.

Thème 286.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Nemo potest non expavescere, dum apud Josephum legit quæ hoc in bello patrata sint, et præsertim quæ inhumanè gesta sint a zelatoribus, quorum operâ ad suitionem utebatur Dei justitia. Omnes fugiebat, ait quidam auctor, undè istis inditum esset nomen illud, aut quare progenies æquè impia ac sanguinis avida, simul Deo, templo, patriæ suæ ac naturæ ipsi infensa, hunc titulum usurpare auderet. At si vel minimum ad rem animum intenderis, videre erit istos potius quàm Romanos haud impari tum Hierosolymæ sceleribus, tum pœnis quibus digna erat, zelo flagravisse. Istas harpias tolle, intus quieta fuissent omnia, atque miserrimo cuique fuisset solatio, quod incumberet necessitas. Multis aliis urbibus, fatendum est, perferendæ fuerunt obsidionis, aut famis, aut pestis acerbitates; at inauditum est, ad miserias quæ verbis exprimi non possunt, nonnullis à civibus adductos fuisse cæteros concives; illosque eo furoris processisse, ut suis fratribus vel postremum panis frustum eriperent, atque senes, mulieres et parvulos horrendis torquerent cruciatibus, dum ipsi eorum miseriis aspectis gauderent, inter se tamen capitali odio beligerantes, nec unquam conjuncti nisi ut nefaria patrent.

Thème 287.

De Hierosolymæ obsidione sequitur.

Singulare est semperque erit hoc exemplum; necesse autem erat rem ita se habere, seu ut quod prædixerat